

Toets m.e.r.-plicht

Waterbeheerprogramma 2022-2027

Waterschap Hunze en Aa's

projectnummer 0464884.100
definitief
13 november 2020

Toets m.e.r.-plicht

Waterbeheerprogramma 2022-2027

Waterschap Hunze en Aa's

projectnummer 0464884.100

definitief revisie 2.0
13 november 2020

Auteurs

J.J.E. Brécheteau
C. Schellingen
K. Spillekom
J.W. van Veen

Opdrachtgever

Waterschap Hunze en Aa's
Aquapark 5
9641 PJ VEENDAM

datum vrijgave	beschrijving revisie 2.0	goedkeuring	vrijgave
13-11-2020	definitief	J.W. van Veen	T. Artz

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doel	1
1.2	Drie sporen tot m.e.r.-plicht	1
1.3	Leeswijzer	2
2	Toets aan het Besluit m.e.r.	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Het Besluit milieueffectrapportage	3
2.3	Toetsing van het WBP aan het Besluit m.e.r.	5
2.4	Conclusie	10
3	Toets m.e.r.-plicht via een passende beoordeling	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Wet natuurbescherming en relevante Natura 2000-gebieden	11
3.3	Toetsing van het WBP aan de Wet natuurbescherming	12
3.4	Conclusie	16
4	Toets m.e.r.-plicht via provinciale verordening	18
4.1	Inleiding	18
4.2	Provincie Drenthe	18
4.3	Provincie Groningen	18
4.4	Conclusie	18
5	Conclusies	19

Bronnen

Bijlagen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Waterschap Hunze en Aa's stelt een nieuw waterbeheerprogramma (hierna: WBP) op voor de periode 2022-2027. In het WBP wordt op hoofdlijnen vastgelegd welke ontwikkelingen, maatregelen en opgaven op het gebied van waterveiligheid, waterkwantiteit, en schoon en ecologisch gezond water in de komende periode worden opgepakt. Het WBP voor 2022-2027 vloeit o.a. voort uit externe referentiekaders zoals het Deltaprogramma, de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), de Omgevingswet, de nationale en provinciale Omgevingsvisies en nationale en regionale waterprogramma's. Het WBP geeft inzicht in de stand van zaken en verdere aanpak van de opgaven en maatregelen, en hoe dit doorwerkt in het beleid en het beheer binnen het waterschap. Met de vaststelling van het waterbeheerprogramma verplicht het waterschap zich om de opgaven en daaraan verbonden maatregelen waar te maken.

Voor plannen en besluiten die (mogelijk) belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu is het verplicht een m.e.r.¹-(beoordelings)procedure te doorlopen. Omdat ook in het WBP 2022-2027 ontwikkelingen, maatregelen en opgaven zijn opgenomen met mogelijke nadelige gevolgen voor het milieu heeft het waterschap Hunze en Aa's ervoor gekozen om na te gaan of het WBP m.e.r.-plichtig is. Het WBP is hierom getoetst aan de regelgeving voor milieueffectrapportage en aan de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze rapportage draait hierom om de volgende twee hoofdvragen:

- Is er in het WBP sprake van kaderstelling voor een m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit en/ of;
- Is er een passende beoordeling nodig vanwege mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden?

1.2 Drie sporen tot m.e.r.-plicht

Een m.e.r. is verplicht bij de voorbereiding van plannen en besluiten die kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Er zijn drie sporen die kunnen leiden tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht, namelijk;

1. Op basis van toetsing aan het Besluit m.e.r.;
2. Omdat conform de Wet natuurbescherming een passende beoordeling moet worden uitgevoerd;
3. Op basis van toetsing aan de provinciale milieu/omgevingsverordening.

1. Toetsing aan het Besluit m.e.r.

Onderdeel van de Wet milieubeheer is het Besluit milieueffectrapportage (m.e.r.). In het Besluit m.e.r. zijn uiteenlopende activiteiten, plannen en besluiten opgenomen die mogelijk een negatief effect op het milieu hebben. Afhankelijk van de aard en omvang van de betreffende activiteit, geldt

---

¹ M.e.r. is een procedure met als hoofddoel het milieubelang volwaardig te laten meewegen bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en besluiten. Er is een wezenlijk onderscheid in betekenis wanneer men spreekt over 'de m.e.r.' en over 'het MER'. De m.e.r. staat voor de milieueffectrapportage-procedure. Het MER staat voor het document Milieueffectrapport.

er een m.e.r.-(beoordelings)plicht. Doorgaans kan men ervan uitgaan dat een grote milieu-belastende activiteit een m.e.r.-plicht aanroept, terwijl bij kleinere projecten kan worden volstaan met een m.e.r.-beoordeling. In sommige gevallen zijn kleine projecten zelfs gevrijwaard van het doorlopen van of toetsen aan de m.e.r.-procedure.

De vraag die in dit rapport is onderzocht, is of er in het WBP sprake is van kaderstelling (of kaderstellende activiteiten) waar een m.e.r.-(beoordelings)plicht door geldt.

2. Omdat conform de Wnb een passende beoordeling moet worden uitgevoerd

Ook in geval van een passende beoordeling kan er een m.e.r.-plicht gelden voor het WBP. Een passende beoordeling moet worden uitgevoerd indien het WBP significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden. Significante gevolgen ontstaan zodra de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden worden aangetast, bijvoorbeeld als een plan leidt tot een toename van de stikstofdepositie op reeds overbelaste stikstofgevoelige natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

Het waterbeheerprogramma bevat nieuwe richtinggevende beleidskeuzes, waarvan verkend dient te worden of op voorhand is uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden.

3. Toetsing aan de provinciale milieu/omgevingsverordening

Provincies hebben de mogelijkheid om aanvullende m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten, plannen en besluiten op te nemen in de provinciale milieu-/omgevingsverordening. Deze verordeningen van de provincies Drenthe en Groningen zijn hierom nader in beschouwing genomen.

1.3 Leeswijzer

De rapportage is als volgt opgebouwd:

In [hoofdstuk 2](#) wordt ingegaan op de toetsing aan het Besluit m.e.r.. Hierin wordt de vraag beantwoord of het WBP kaderstellend is, en of er maatregelen uit het WBP zijn die mogelijk tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht kunnen leiden.

In [hoofdstuk 3](#) wordt ingegaan op de toetsing aan de Wet natuurbescherming en wordt de vraag beantwoord of het WBP en de maatregelen uit het WBP kunnen leiden tot een passende beoordeling. Een passende beoordeling leidt immers ook tot een m.e.r.-plicht.

In [hoofdstuk 4](#) worden de provinciale milieu- en omgevingsverordeningen van Groningen en Drenthe tegen het licht gehouden. Mogelijkerwijs zit hier ook aanleiding voor het doorlopen van de m.e.r.-procedure in.

In [hoofdstuk 5](#) volgt de conclusie van de voorgaande hoofdstukken.

2 Toets aan het Besluit m.e.r.

2.1 Inleiding

Het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.) is een algemene maatregel van bestuur waarvan de toepassing ervan geregeld is in artikel 7.2 Wet milieubeheer. In het Besluit m.e.r. zijn diverse activiteiten, plannen en besluiten opgenomen waarvan verondersteld wordt dat deze mogelijk belangrijk nadelige milieueffecten hebben.

In de *Handreiking Waterbeheerprogramma's* uit 2020 is specifiek aandacht uitgegaan naar de vraag of een Waterbeheerprogramma plan-m.e.r.-plichtig is en hiervoor de m.e.r.-procedure doorlopen moet worden. De Handreiking stelt dat een WBP een m.e.r.-plicht kan zijn indien voldaan wordt aan enkele criteria, te weten:

- Er is sprake van een wettelijk of bestuurlijk voorgeschreven programma. Indien dit het geval is, is sprake van m.e.r.-plicht wanneer;
- het programma een kader vormt voor toekomstige vergunningen voor m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten, of;
- het programma een passende beoordeling in het kader van natuur behoeft.

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de vraag of er in het voorontwerp-waterbeheerprogramma van waterschap Hunze en Aa's sprake is van kaderstelling voor m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten. Om dit verder te duiden wordt eerst de werking van het Besluit m.e.r. nader toegelicht, gevolgd door de toetsing van de maatregelen uit van het WBP aan het Besluit m.e.r.. In hoofdstuk 3 volgt de toetsing aan de Wet natuurbescherming, op basis waarvan mogelijk plan-m.e.r.-plicht geldt vanwege de passende beoordeling.

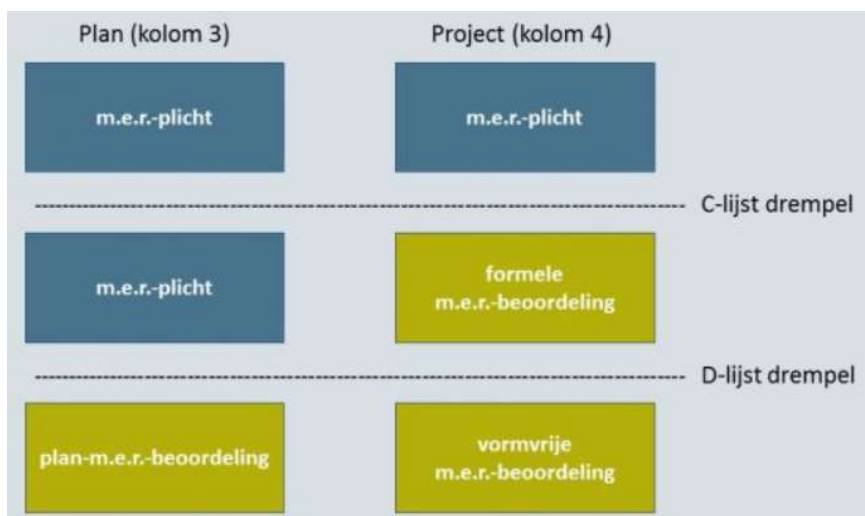
2.2 Het Besluit milieueffectrapportage

Introductie

Het Besluit m.e.r. werkt getrapd. Er zijn plannen en projecten van beperkte omvang waarbij enkel een beoordeling van de potentiële milieueffecten volstaat, waarna het bevoegd gezag besluit of dit voldoende milieuinformatie biedt om groen licht te geven. Hierbij gaat het dan om de vormvrije m.e.r.-beoordeling en de formele m.e.r.-beoordeling. Grotere plannen en projecten waarbij de kans op negatieve milieueffecten groter is, vragen ook om een gedegenere afweging van het milieubelang. Hiervoor wordt dan een plan-MER of project-MER opgesteld.

Om te bepalen of sprake is van een m.e.r.-(beoordelings)plicht, is het in eerste instantie zinvol om een beeld te krijgen bij de aard en omvang van de activiteit en of de activiteit genoemd staat in het Besluit m.e.r.. Immers, is deze niet genoemd in het Besluit m.e.r., dan is er ook geen m.e.r.-(beoordelings)plicht.

Het Besluit m.e.r. draait om twee lijsten uit de bijlagen: de zogeheten C-lijst en de D-lijst. In de C- en D-lijst staat of sprake is van respectievelijk m.e.r.-plicht of m.e.r.-beoordelingsplicht. Op beide lijsten zijn veelal dezelfde activiteiten genoemd, maar de drempelwaarde van de genoemde activiteiten is op de C-lijst vaak groter dan op de D-lijst. Om te bepalen of sprake is van een m.e.r.-(beoordelings)plicht voor plannen of besluiten wordt getoetst aan de drempelwaarden. Figuur 2.1 geeft de werking van de toetsing aan het Besluit m.e.r. weer.

Figuur 2-1: Schematische werking van het Besluit m.e.r. (Bron: Commissie voor de m.e.r.).

Een voorbeeld: grondwateronttrekking

In de tabel hieronder is een uitsnede als voorbeeld gegeven van een activiteit die zowel op de C- als op de D-lijst voorkomt: in dit geval een grondwateronttrekking.

Cat.	Activiteit	Drempelwaarde	Kolom 3: Plannen	Kolom 4: Besluiten
C 15.1	De infiltratie van water in de bodem of onttrekking van grondwater aan de bodem alsmede de wijziging of uitbreiding van bestaande infiltraties en onttrekkingen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 10 miljoen m ³ of meer per jaar.	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en het plan, bedoeld in de artikelen 3.1, eerste lid, 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van die wet en het plan, bedoeld in de artikelen 4.1 en 4.4 van de Waterwet.	Het besluit, bedoeld in de artikelen 6.4 of 6.5, aanhef en onderdeel b, van de Waterwet, dan wel het besluit tot vergunningverlening bedoeld in een verordening van een waterschap.

Cat.	Activiteit	Drempelwaarde	Kolom 3: Plannen	Kolom 4: Besluiten
D 15.2	De aanleg, wijziging of uitbreiding van werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 1,5 miljoen m ³ of meer per jaar.	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en de plannen, bedoeld in de artikelen 3.1, eerste lid, 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van die wet en het plan, bedoeld in de artikelen 4.1 en 4.4 van de Waterwet.	Het besluit, bedoeld in de artikelen 6.4 of 6.5, onderdeel b, van de Waterwet, dan wel van het besluit tot vergunningverlening bedoeld in een verordening van een waterschap.

De tabellen hierboven geven namelijk het volgende aan:

- Is de grondwateronttrekking gelijk aan of meer dan 10 miljoen m³ per jaar, dan geldt er een directe m.e.r.-plicht voor zowel plannen (kolom 3) als besluiten (kolom 4).
- Is de grondwateronttrekking gelijk aan of meer dan 1,5 miljoen m³ per jaar, maar niet meer dan 10 miljoen m³ per jaar, dan is het belangrijk om te kijken of er sprake is van een kaderstellend plan (kolom 3) of een concreet besluit (kolom 4). In geval van een kaderstellend plan uit kolom 3 geldt wederom de plan-m.e.r.-plicht. Echter, in het geval van een concreet besluit uit kolom 4, geldt de formele m.e.r.-beoordelingsplicht. In een

m.e.r.-beoordeling wordt onderzocht of er ook onder de drempelwaarde van een bepaalde activiteit nog sprake kan zijn van belangrijk nadelige milieugevolgen waarvoor het doorlopen van een volwaardige m.e.r.-procedure noodzakelijk is.

- Is de grondwateronttrekking kleiner dan 1,5 miljoen m³ per jaar, dan wordt de drempelwaarde niet overschreden. Er geldt dan voor zowel plannen (kolom 3) als besluiten (kolom 4) geen directe m.e.r.-plicht. In dergelijke situaties wordt er een vormvrije m.e.r.-beoordeling uitgevoerd. Deze is qua inhoud gelijk aan de formele m.e.r.-beoordeling. Ook in de vormvrije m.e.r.-beoordeling wordt onderzocht of er sprake kan zijn van belangrijk nadelige milieugevolgen waarvoor het doorlopen van een volwaardige m.e.r.-procedure noodzakelijk is.

2.3 Toetsing van het WBP aan het Besluit m.e.r.

Het waterbeheerprogramma 2022-2027 bestaat in totaal uit 102 losse maatregelen. Deze maatregelen lopen uiteen van nieuwe activiteiten, monitoringsopgaven, of het afronden van maatregelen in uitvoering. Voor de toetsing aan het Besluit m.e.r. zijn alle maatregelen uit het WBP vergeleken met de relevante activiteiten uit het Besluit m.e.r. In deze paragraaf zijn de conclusies van deze toetsing uitgewerkt. Daarnaast is in deze paragraaf een doorkijk gegeven naar de eventuele m.e.r.-(beoordelings)plicht van plannen en besluiten die volgen na het WBP.

Is het WBP kaderstellend voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten?

Zoals eerder gesteld hebben in het verleden enkele waterschappen op vrijwillige basis een plan-m.e.r. opgesteld om te communiceren dat ook het milieubelang is afgewogen bij het opstellen van hun waterbeheerprogramma. De Commissie voor de m.e.r. heeft vervolgens onderschreven dat het opstellen van een plan-MER bij een WBP een goed middel is om dit te communiceren, maar na evaluatie is ook gebleken dat een plan-MER van beperkte toevoegde is. Een WBP heeft immers als doel om de waterkwaliteit, waterkwantiteit, waterveiligheid, klimaat-adaptatie en de (aquatische) ecologie te verbeteren. De milieueffecten van een WBP zijn derhalve meestal positief en er is nauwelijks sprake van conflicterende milieubelangen.

Op de vraag of het WBP van Hunze en Aa's kaderstellend is, luidt het antwoord 'nee'. Een waterbeheerprogramma wordt in het Besluit m.e.r. alleen genoemd in onderdeel D49 (1, 2 en 3) in het Besluit m.e.r. Dit zijn activiteiten die betrekking hebben op de structurele verlaging van het (streef-)peil van een oppervlaktewater. In het WBP wordt weliswaar een verwijzing gemaakt naar een te nemen peilbesluit, maar van een duidelijke kaderstelling voor een structurele verlaging van het (streef-)peil van een oppervlaktewater is echter geen sprake. In het WBP is de volgende maatregel opgenomen: "Peilbesluiten in een aantal veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen na afloop van een gebiedsproces en eventuele herinrichting". De aard en omvang van deze peilbesluiten is pas duidelijk na het doorlopen van een gebiedsproces. Daarnaast is de maatregel eerder gericht op het verhogen van een peil dan het verlagen hiervan.

Overigens komen er wel een groot aantal activiteiten voor die verwijzen naar plannen, zoals bedoeld in artikel 4.1 en 4.4 van de Waterwet. Dit zijn respectievelijk het Nationaal waterplan en de regionale waterplannen. Deze plannen worden in het Besluit m.e.r. als kaderstellend beschouwd voor bepaalde m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten. In het voorbeeld van de 'grondwateronttrekking' is het Nationaal waterplan en/of het regionale waterplan kaderstellend voor de besluiten die in kolom 4 zijn opgenomen.

Vooruitblik m.e.r.-(beoordelings)plichtige maatregelen

Hoewel het WBP dus niet direct kaderstellend is voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten worden er wel een aantal activiteiten genoemd die bij een verdere uitwerking in een plan of besluit op zichzelf wel weer tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht kunnen leiden. In deze paragraaf wordt beknopt een opsomming gegeven van de maatregelen die vanuit m.e.r.-perspectief relevant zijn voor toekomstige plan-/projectontwikkeling. In de kolom 'conclusie m.e.r.' zijn de meest relevante plannen of besluiten uit het Besluit m.e.r., die in projecten van het Waterschap een rol spelen, benoemd.

Tabel 2-1: Maatregelen ter versterking waterkeringen.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
5.2.4 Verkenning en planvorming traject Punt van Reide - Duitsland	D 3.2: De aanleg, wijziging of uitbreiding van werken inzake kanalisering of ter beperking van overstromingen, met inbegrip van primaire waterkeringen en rivierdijken	Geen drempelwaarde	Plan-m.e.r.-plicht, bijvoorbeeld voor een bestemmingsplan(wijziging)
5.2.5 Verkennen strategieën kustzone Groningen met betrekking tot zeespiegelstijging			M.e.r.-beoordelingsplicht voor besluiten, zoals het projectplan (Waterwet)
5.3.3 Verbeteren urgente kadetrajecten uit 2e toetsingsronde			

Tabel 2-2: Maatregelen ten gunste van waterberging.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
5.4.1 Realisatie berging Wolfsbarge 2, Tussenwater Zuid en Noord-/Zuidoevers	D 3.2 de aanleg, wijziging of uitbreiding van werken inzake kanalisering of ter beperking van overstromingen, met inbegrip van primaire waterkeringen en rivierdijken	Geen drempelwaarde	Plan-m.e.r.-plicht, bijvoorbeeld voor een bestemmingsplan(wijziging)
5.4.2 Realisatie berging in Meerstad			M.e.r.-beoordelingsplicht voor besluiten, zoals het projectplan (Waterwet)
5.4.4 Water vasthouden bovenstreams in diverse trajecten in de Hunze	D 9 Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een functiewijziging met een oppervlakte van 125 hectare of meer van water, natuur, recreatie of landbouw	Indien > 125 hectare: Plan-m.e.r.-plicht bijvoorbeeld voor een bestemmingsplan(wijziging) of een WILG-plan. Indien er voor deze plannen geen m.e.r.-(beoordelings) plichtige besluiten meer genomen hoeven te worden dan geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht.
5.4.5 Water vasthouden in Rolderdiep (Drentsche Aa) Water vasthouden in Amerdiep (Drentsche Aa)			
5.4.6 Zoeken naar extra ruimte voor water			Indien < 125 hectare: Vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht

vasthouden in Westerwolde	C15.2 / D15.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stuwdam of andere installatie voor het stuwen of voor de lange termijn opslaan van water.	C15.2: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 10 miljoen m ³ of meer per jaar D15.3: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 1,5 miljoen m ³ of meer per jaar	Indien > 10 miljoen m ³ : m.e.r.-plicht voor besluiten zoals het projectplan (Waterwet) en plannen zoals het bestemmingsplan Indien tussen 1,5 en 10 miljoen m ³ : plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit) Indien < 1,5 miljoen m ³ : Vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht
	C16.1 / D16.1 De ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouwminen, met inbegrip van de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de landbodem, anders dan bedoeld onder D 16.2	C16.1: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 25 hectare of meer D16.1: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 12,5 hectare of meer	Indien > 25 hectare: m.e.r.-plicht voor besluiten, zoals de ontgrondingsvergunning en plannen zoals het bestemmingsplan Indien tussen 12,5 en 25 hectare: plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit) Indien < 12,5 hectare: Vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht

Tabel 2-3: Maatregelen ter verbetering waterkwaliteit.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
6.1.1 Watersysteem analyse binnen Hunze en Aa's met o.a. onderzoek naar noodzaak en kosteneffectiviteit van vergroten capaciteit van de aanvoergemalen	C19.1 De aanleg, wijziging of uitbreiding van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden bij waterschaarste.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid overgebracht water van meer dan 100 miljoen m ³ per jaar	Indien > 100 miljoen m ³ : m.e.r.-plicht voor besluiten zoals het projectplan (Waterwet)
6.4.2 Optimalisatie en actualisatie van zoetwaterbeschikbaarheid	C19.2 De aanleg, wijziging of uitbreiding van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden, die niet als doel heeft eventuele waterschaarste te voorkomen.	In gevallen waarin: 1°. het meerjarig gemiddelde jaardebiet van het bekken waaraan het water wordt onttrokken meer dan 2.000 miljoen m ³ bedraagt, en 2°. de hoeveelheid overgebracht water 5% van dit debiet overschrijdt.	Indien gemiddeld jaardebiet onttrokken water > 2.000 miljoen m ³ bedraagt, en debiet overgebracht water > 5%: m.e.r.-plicht voor besluiten zoals het projectplan (Waterwet)
	D19 De aanleg, wijziging of uitbreiding van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden.	Indien doel is om eventuele waterschaarste te voorkomen: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid overgebracht water van 75 miljoen m ³ per jaar of meer.	Indien waterschaarste voorkomen dient te worden: tussen 75-100 miljoen m ³ : plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit). In geval van < 75 miljoen m ³ : vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht Indien waterschaarste niet voorkomen dient te

		Indien doel niet is om waterschaarste te voorkomen: 1°. het meerjarig gemiddelde jaardebiet van het bekken waaraan het water wordt onttrokken meer dan 2.000 miljoen m ³ bedraagt, en 2°. de hoeveelheid overgebracht water 3% van dit debiet overschrijdt.	worden: bij gemiddeld jaardebiet onttrokken water > 2.000 miljoen m ³ bedraagt, en debiet overgebracht water tussen 3- 5%: plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit). Bij < 2.000 miljoen m ³ onttrekking en < 3% debiet geldt vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht
--	--	--	--

Tabel 2-4: Maatregelen ten behoeve van de hermeandering van beken

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
7.3.1 Hermeandering Drentsche Aa (Rolderdiep en Amerdiep) 7.3.2 Hermeandering Hunze (delen Voorste Diep en Achterste Diep)	D 9 Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een functiewijziging met een oppervlakte van 125 hectare of meer van water, natuur, recreatie of landbouw	Indien > 125 hectare: Plan-m.e.r.-plicht bijvoorbeeld voor een bestemmingsplan(wijziging) of een WILG-plan. Indien er voor deze plannen geen m.e.r.- (beoordelings) plichtige besluiten meer genomen hoeven te worden dan geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht. Indien < 125 hectare: Vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht
	C16.1 / D16.1 De ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouw mijnen, met inbegrip van de winning van oppervlakedelfstoffen uit de landbodem, anders dan bedoeld onder D 16.2	C16.1: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 25 hectare of meer D16.1: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 12,5 hectare of meer	Indien > 25 hectare: m.e.r.-plicht voor besluiten, zoals de ontgrondingsvergunning en plannen zoals het bestemmingsplan Indien tussen 12,5 en 25 hectare: plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit) Indien < 12,5 hectare: Vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht

Tabel 2-5: Maatregelen ten gunste van de ecologie.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.	
7.5.1 Aanleg natuurvriendelijke oevers kanalen Hunze/Veenkoloniën	C16.1 / D16.1 De ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouw mijnen, met inbegrip van de winning van oppervlaktedelstoffen uit de landbodem, anders dan bedoeld onder D 16.2	C16.1: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 25 hectare of meer	Indien > 25 hectare: m.e.r.-plicht voor besluiten, zoals de ontgrondingsvergunning en plannen zoals het bestemmingsplan	
7.5.2 Aanleg natuurvriendelijke oever Noordwillemskanaal		D16.1: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 12,5 hectare of meer	Indien tussen 12,5 en 25 hectare: plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit)	
7.5.3 Optimalisatie bestaande natuurvriendelijke oevers				
7.6.1 Realisatie vispassages Drentsche Aa, Hunze en Mussel Aa/Pagediep				Indien < 12,5 hectare: Vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht
7.6.2 Ontsluiting extra paai- en opgroei gebied voor paling en driedoornige stekelbaars				

Tabel 2-6: Maatregelen ter verbetering afvalwatersysteem.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
7.7.2 Optimalisatie fosfaatverwijdering op de RWZI's	C18.6 / D18.4: De oprichting, wijziging of uitbreiding van een rioolwaterzuivering-sinstallatie die deel uitmaakt van een inrichting als bedoeld in artikel 3.4, eerste lid, van de Waterwet.	C18.6: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een capaciteit van meer dan 150.000 inwonerequivalenten.	Indien > 150.000 inwonerequivalenten: m.e.r.-plicht voor besluiten zoals besluiten waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en een of meer artikelen van afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn. Voor plannen geldt de m.e.r.-plicht bijvoorbeeld voor bestemmingsplan(wijziging) en
7.8.2 onderzoek effluent RWZI's		D18.4: In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een capaciteit van 50.000 inwonerequivalenten of meer.	Indien tussen 50.000 en 150.000 inwonerequivalenten: plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit)
7.9.1 maatregelen ter beperking overschrijding van ammonium			Indien < 50.000 inwonerequivalenten: vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht

Tabel 2-7: Maatregel ter aanpassing waterpeil.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
8.2.3.5 Peilbesluiten in een aantal veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen na afloop van een gebiedsproces en eventuele herinrichting	D49.3 De structurele verlaging van het (streef)peil van een oppervlaktewater.	In gevallen waarin de activiteit: 1°. betrekking heeft op een verlaging van 16 centimeter of meer, 2°. plaatsvindt in een gevoelig gebied of een weidevogelgebied, en 3°. betrekking heeft op een oppervlakte van 200 hectare of meer.	Indien alle drie de punten boven de drempelwaarde uitkomen: plan-m.e.r.-plicht (plan) of m.e.r.-beoordelingsplicht voor besluiten, zoals het peilbesluit. Indien één of meerdere punten onder de drempelwaarde: vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht

Tabel 2-8: Maatregel zoutwinning.

Maatregelen	Artikel C- en/of D-lijst	Drempelwaarden	Conclusie m.e.r.
10.5.3 Verkenning mogelijkheden voor fondsvorming bij zoutwinning <i>N.B. Fondsvorming niet relevant voor de m.e.r., de zoutwinning an sich wel</i>	D 29.2 De winning van mineralen door afbaggering van de zee-, meer- of rivierbodem dan wel de wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 50 hectare of meer en plaatsvindt in een gevoelig gebied (Natura 2000, NNN, gebied aangewezen in provinciale verordening)	Indien > 50 hectare in gevoelig gebied: plan-m.e.r.-plicht voor plannen, zoals een bestemmingsplan(wijziging) m.e.r.-beoordelingsplicht (besluit) voor besluiten waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en een of meer artikelen van afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn. In < 50 hectare of niet in gevoelig gebied: vormvrije m.e.r.-beoordelingsplicht

2.4 Conclusie

Het voorontwerp-waterbeheerprogramma 2022-2027 voor waterschap Hunze en Aa's kan alleen kaderstellend zijn voor peilbesluiten waarbij sprake is van een structurele verlaging van het (streef-)peil van een oppervlaktewater. Dat is niet het geval. **Het WBP is hierdoor, op basis van de toetsing aan het Besluit m.e.r., niet m.e.r.-(beoordelings)plichtig**

Wel zijn er maatregelen in het programma opgenomen die tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht kunnen leiden bij de verdere uitwerking hiervan in bepaalde m.e.r.-(beoordelings)plichtige plannen of besluiten.

3 Toets m.e.r.-plicht via een passende beoordeling

3.1 Inleiding

Bij het opstellen van het waterbeheerprogramma is het nodig om te toetsen aan de Wet natuurbescherming. Dit is nodig als het risico bestaat dat de ontwikkeling significante gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied. Indien significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten en een passende beoordeling moet worden uitgevoerd is via dit spoor tevens sprake van een plan-m.e.r.-plicht voor het WBP.

De voorliggende rapportage brengt in beeld of er significante gevolgen kunnen zijn. Dit is afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Deze instandhoudingsdoelstellingen staan in het aanwijzingsbesluit en zijn uitgewerkt in het beheerplan voor dat gebied.

Soms heeft een plan of project wel gevolgen voor een Natura 2000-gebied, maar komen de instandhoudingsdoelstellingen niet in het gevaar. Er is dan geen sprake van significante gevolgen.

Het detailniveau van de voorliggende rapportage sluit aan bij het detailniveau van een omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van de beleidskeuzes in het WBP is deze op hoofdlijnen. Het betreft daarom met name een risico-inschatting. Een plan (i.c. het waterbeheerprogramma) kan worden vastgesteld wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn/worden geformuleerd, niet worden aangetast.

In bijlage 1 is een uitgebreid wettelijk kader opgenomen.

3.2 Wet natuurbescherming en relevante Natura 2000-gebieden

In Wet natuurbescherming is opgenomen hoe omgegaan dient te worden met beschermde gebieden, de Natura 2000-gebieden. Voor elk Natura 2000-gebied zijn beheerplannen en instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld voor de voor dat natuurgebied relevante soorten, dit kan gaan om zowel flora als fauna. Aan de hand van deze informatie wordt in dit hoofdstuk bekeken of het aannemelijk is dat aantasting van natuurlijke kenmerken van deze Natura 2000-gebieden is uit te sluiten en dat het waterbeheerprogramma uitvoerbaar is.

Deze toetsing kan twee mogelijke uitkomsten opleveren, namelijk:

1. Zeker geen (significant) negatief effect: dit betekent dat er geen vervolgstappen op grond van de Wet natuurbescherming nodig zijn en het programma uitvoerbaar is;
2. Kans op een significant negatief effect is niet met zekerheid uit te sluiten: Omdat een kans op een significant negatief effect bestaat is een Passende Beoordeling inclusief een plan-MER vereist.

Bij de toetsing of een m.e.r.-plicht volgt via een passende beoordeling wordt aan zes Natura 2000-gebieden aandacht besteed. Dit zijn Natura 2000-gebieden die direct of nabij het beheergebied

van waterschap Hunze en Aa's liggen. Het gaat hierbij om de volgende Natura 2000-gebieden: Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Drouwenerzand, Witterveld en Lieftingsbroek. In bijlage 2 wordt kort ingegaan op deze Natura 2000-gebieden en de instandhoudingsdoelstellingen.

Gevoeligheid Natura 2000-gebieden voor storingsfactoren

De effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' geeft informatie over de gevoeligheid van alle Natura 2000 soorten en habitattypen ten aanzien van storende factoren. Een activiteit in een Natura 2000-gebied kan immers, afhankelijk van het soort activiteit/maatregel, een storend effect hebben op de beschermde soorten in het specifieke gebied.

De relevante storingsfactoren die belicht worden bij activiteiten die mogelijk effect hebben op de relevante Natura 2000-gebieden zijn:

- Oppervlakteverlies
- Versnippering
- Verzuring en vermisting door stikstofdepositie uit de lucht
- Verontreiniging
- Verdroging
- Vernatting
- Verandering van overstromingsfrequentie
- Verandering dynamiek substraat
- Verstoring door geluid, licht, trillingen
- Optische verstoring
- Mechanische effecten
- Introductie van soorten/Bewuste verandering soortensamenstelling

Voor een uitgebreide beschrijving van deze indicatoren wordt verwezen naar Bijlage 3.

3.3 Toetsing van het WBP aan de Wet natuurbescherming

In deze paragraaf worden de relevante maatregelen uit het WBP getoetst aan de Wet natuurbescherming. Daarbij wordt per maatregel aangegeven welke Natura 2000-gebieden mogelijk kunnen worden verstoord, welke storingsfactoren daarbij relevant kunnen zijn en of een passende beoordeling voor de maatregel noodzakelijk is. Hierbij is onderscheid gemaakt in:

- Maatregelen die opgestart zijn in de vorige WBP-periode;
- Maatregelen die ten goede komen aan de instandhoudingsdoelstellingen;
- Niet-concrete maatregelen;
- Concrete maatregelen met grote effecten.

Maatregelen opgestart in vorige WBP-periode

In het WBP voor 2022-2027 zijn enkele maatregelen opgenomen die de afronding of uitvoering van maatregelen uit de vorige WBP-periode aanhalen. Voor deze maatregelen wordt aangesloten bij de conclusies uit de destijds uitgevoerde onderzoeken. Het gaat in dezen om de volgende maatregelen.

Tabel 3-1: Maatregelen opgestart in vorige WBP-periode.

Maatregelen	Relevante N2000	Relevante storingsfactoren	Passende beoordeling nodig?
5.2.3 Afronding demonstratieproject Brede Groene Dijk 5.3.1 Afronden Masterplan Kaden - 7 km 7.11.1 Samen met provincies afspraken maken over aanwijzing mogelijk nieuwe zwemlocaties	Waddenzee, Drentsche Aa, Zuidlaardermeer	Ruimtebeslag, tijdelijke verstoring, verandering overstromingsfrequentie, vermessing en verontreiniging van oppervlaktewater	Nee, projecten gestart in vorige periode en reeds getoetst op relevante vergunningen. Daarnaast leiden de activiteiten mogelijk tot een positief effect hebben op de lange termijn op waterkwaliteit in N2000

Maatregelen die ten goede komen aan de instandhoudingsdoelstellingen

Het WBP heeft vele maatregelen die in Natura 2000-gebieden worden uitgevoerd, maar in essentie positief effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van die gebieden hebben. Voor deze maatregelen geldt op basis van artikel 2.7 en 2.8 Wnb dat er geen passende beoordeling hoeft worden opgesteld, en op basis daarvan ook geen m.e.r.-plicht kent. Het gaat onder andere om de volgende maatregelen die dermate geconcretiseerd zijn, dat duidelijk is dat deze maatregelen het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen nastreven.

Tabel 3-2: Maatregelen ter verbetering instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000.

Maatregelen	Relevante N2000	Relevante storingsfactoren	Passende beoordeling nodig?
7.3.1 Hermeandering Drentsche Aa (Rolderdiep en Amerdiep)	Drentsche Aa	Vernatting, verandering overstromingsfrequentie, vermessing, verzuring.	Afhankelijk van de uitkomsten van een AERIUS-berekening, en andere mogelijke negatieve effecten op het Natura 2000-gebied. En enkel voor de trajecten die niet benoemd zijn in het Natura 2000-beheerplan.
7.4.1 Zuidlaardermeer: uitvoeren maatregelen uit inrichtingsplan Zuidlaardermeer	Zuidlaardermeer	Afhankelijk van ingreep; ruimtebeslag, vernatting, verandering overstromingsfrequentie en verstoring tijdens aanleg	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
7.6.1 Realisatie vispassages Drentsche Aa, Hunze en Mussel Aa/Pagediep	Drentsche Aa	Verstoring (tijdelijk), ontsnippering	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
7.6.2 Ontsluiting extra paai- en opgroeigebied voor paling en driedoornige stekelbaars	Waddenzee	Verstoring (tijdelijk), ontsnippering	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
7.6.3 Maatregelen ter beperking visschade bij bestaande gemalen	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer	Verstoring (tijdelijk), ontsnippering	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
7.6.4 Visveilig maken van zeeemaal Duurswold	Waddenzee	Verstoring (tijdelijk), ontsnippering	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
7.7.3 Proefprojecten kringlooplandbouw in Duurswold en Oldambt	Waddenzee	Vermesting en verontreiniging van het oppervlaktewater	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen

7.7.4 Proefprojecten duurzaam bodembeheer in ons hele beheergebied	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Drouwenezand, Witterveld, Lieftingsbroek	Vermesting en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
7.9.1 Maatregelen ter beperking overschrijding van ammonium	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Drouwenezand, Witterveld, Lieftingsbroek	Vermesting en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen. Deze activiteiten kunnen leiden tot voornemens die mogelijk een positief effect hebben op de lange termijn op (grond)waterkwaliteit in N2000
8.2.1.5 Stimuleren duurzaam bodembeheer landbouw d.m.v. pilots	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Drouwenezand, Witterveld, Lieftingsbroek	Vermesting en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater	Deze activiteiten kunnen leiden tot voornemens die mogelijk een positief effect hebben op de lange termijn op waterkwaliteit in N2000
8.2.1.7 Beleid omgaan met greppels in landbouwpercelen	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Drouwenezand, Witterveld, Lieftingsbroek	Verdroging	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen met mogelijk een positief effect op de lange termijn op waterkwaliteit en -kwantiteit in N2000
8.2.3.5 Peilbesluiten in een aantal veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen na afloop van een gebiedsproces en eventuele herinrichting	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer	Verdroging, vernatting	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen met mogelijk een positief effect op de lange termijn op waterkwaliteit en -kwantiteit in N2000
9.2.2 Uitvoeren aangepast onderhoud ten behoeve van de KRW	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Lieftingsbroek, Witterveld	Verstoring, ontsnippering	Neen, onderhoud is bedoeld ter vergroting leefgebied van soorten en beperking verstoring. Komt dus ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen
9.4.1 Tussenrapportage toestand en effectiviteit beheermethoden invasieve exoten	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Witterveld, Lieftingsbroek	Introducte van soorten	Neen, bestrijding van exoten vermindert verstoring en komt hiermee ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen
9.4.2 Onderzoek bronpopulaties	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Witterveld, Lieftingsbroek	Introducte van soorten	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen
9.4.3 Onderzoek naar opkomende kreeftsoorten	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Witterveld, Lieftingsbroek	Introducte van soorten	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen
9.5.1 Bereiken nul-populatie muskusratten	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Witterveld, Lieftingsbroek	Introducte van soorten	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen

9.10.1 Opstellen visbeleid	Drentsche Aa, Waddenzee	Introductie van soorten	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
10.2.2 Uitvoeren maatregelen biodiversiteit	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer, Waddenzee, Drouwenerzand, Witterveld, Lieftingsbroek	Verstoring tijdens uitvoering	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
10.6.1 Vervangen van reguliere verlichting door groene lampen bij onze gemalen/sluizen aan de kust	Waddenzee	Verstoring door licht	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen
10.6.2 Onderzoek naar het voorkomen van schade aan broedplaatsen in onze voor waterbeheersing functionele objecten	Drentsche Aa, Waddenzee	Ruimtebeslag, verstoring	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen

Niet-concrete maatregelen

Een groot deel van de maatregelen is nog niet concreet uitgewerkt. Voor deze maatregelen kunnen de verschillende mogelijke keuzes en oplossingsrichtingen een ander effect hebben op Natura 2000-gebieden. Dit moet nader uitgewerkt worden alvorens met zekerheid geconcludeerd kan worden of er wel of geen significante effecten op Natura 2000-gebieden optreden. Indien de juiste locaties, uitvoeringswijze of inrichting worden gekozen voor deze activiteiten, zullen effecten op Natura 2000-gebieden beperkt zijn en kunnen de activiteiten, indien doordacht uitgevoerd, soms zelfs positief uitpakken voor een aantal soorten en habitats. Dit dient verder uitgewerkt te worden in een apart vergunningentraject. Verwacht wordt dat er voor de meeste maatregelen voldoende inpassingmogelijkheden, mogelijkheden buiten Natura 2000-gebieden en/of mitigerende maatregelen te nemen zijn om mogelijke significante effecten te voorkomen. Als er desondanks een kans is op significante gevolgen blijft, moet een passende beoordeling opgesteld worden en een Wnb-wetvergunning voor dat project aangevraagd worden. In Tabel 3-3 zijn de maatregelen opgenomen die eerst nader moeten worden geconcretiseerd voordat met zekerheid geconcludeerd kan worden of er wel of geen significante effecten op Natura 2000-gebieden optreden.

Tabel 3-3: Maatregelen die nader geconcretiseerd worden.

Maatregelen	Relevante N2000	Relevant storingsfactoren	Passende beoordeling nodig?
5.2.4 Verkenning en planvorming traject Punt van Reide – Duitsland	Waddenzee	Ruimtebeslag, tijdelijke verstoring	Mogelijk, maar het betreft hier slechts een voornemen om tot een verkenning of planvorming te komen. Uit het WBP volgen geen concrete maatregelen / uitgangspunten die relevant zijn voor de toetsing aan de wet natuurbescherming.
5.2.5 Verkennen strategieën kustzone Groningen met betrekking tot zeespiegelstijging	Waddenzee	Ruimtebeslag, vernatting, verandering overstromingsfrequentie	PB nodig bij besluitvorming over plan waarin strategie wordt vastgelegd en/of bij een project ter uitvoering van de strategie.
7.5.3 Optimalisatie bestaande natuurvriendelijke oevers	Afhankelijk waar de natuurlijke vriendelijke oevers worden geoptimaliseerd	Afhankelijk van waar de natuurvriendelijke oevers worden gerealiseerd	Afhankelijk van waar dit wordt uitgevoerd

7.8.3 Acties uit landelijk Uitvoeringsprogramma gewasbeschermingsmiddelen wanneer passend voor ons gebied	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt
8.1.2 Voorstel implementatie Regionale Uitvoeringsagenda DPRA	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt
8.2.1.2 Toetsing watersysteem aan NBW-norm	Afhankelijk van de uitkomst van de toetsing	Afhankelijk van de uitkomst van de toetsing	Afhankelijk van de uitkomst van de toetsing
8.2.1.3 Uitvoeren maatregelen (reeds bekende) knelpunten watersysteem	Afhankelijk waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk waar de maatregel plaatsvindt
8.2.1.4 Actualiseren richtlijnen toekomstbestendige watersysteem	Afhankelijk van de uitkomst van de richtlijnen	Afhankelijk van de uitkomst van de richtlijnen	Afhankelijk van de uitkomst van de richtlijnen
8.2.3.5 Peilbesluiten in een aantal veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen na afloop van een gebiedsproces en eventuele herinrichting	Drentsche Aa, Zuidlaardermeer	Verdroging, vernatting	Neen, komt ten goede aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen met mogelijk een positief effect op de lange termijn op waterkwaliteit en -kwantiteit in N2000
10.5.1 Uitvoeren maatregelen Zuidlaardermeer/Drents diep ter compensatie van bodemdaling door gaswinning	Zuidlaardermeer	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt
10.5.2 Uitvoeren maatregelen langs Eemskanaal-Dollardboezem ter compensatie van bodemdaling door gaswinning	Waddenzee	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt	Afhankelijk van waar de maatregel plaatsvindt

Concrete maatregelen met grote effecten

In het WBP zijn geen maatregelen opgenomen die op voorhand grote effecten op Natura 2000-gebieden hebben. Maatregelen die in de Natura 2000-gebieden zelf worden uitgevoerd gaan uit van een positief effect op de instandhoudingsdoelstellingen, waardoor deze maatregelen gevrijwaard zijn van de passende beoordeling. Ook zijn er maatregelen die ten tijde van het vorige WBP al vergund zijn en nu nog worden uitgevoerd – ook voor deze maatregelen is dan geen passende beoordeling meer nodig.

Aandachtspunt is wel dat bij maatregelen die nog niet concreet zijn uitgewerkt mogelijk toch significante effecten kunnen optreden wanneer deze voldoende geconcretiseerd zijn. In tabel 3-3 hierboven is aangegeven bij welke maatregelen die mogelijk aan de orde is.

3.4 Conclusie

Het beleid uit het Waterbeheerprogramma is nog niet zo concreet uitgewerkt dat uit de toetsing aan de Wet natuurbescherming (onderdeel gebiedsbescherming) blijkt dat onderdelen niet uitvoerbaar zijn en dat in het waterbeheerprogramma al passende maatregelen getroffen moeten worden. ***Er is geen noodzaak om een passende beoordeling op te stellen.***

Wel zijn er beleidskeuzes die een groter risico op significante gevolgen en een verhoging van de milieudruk met zich meebrengen en waar in de vervolgbesluiten aandacht voor nodig is. Met name de beleidskeuzes/projecten met directe effecten binnen Natura 2000-gebied waar niet per se een

verbetering van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bewerkstelligd, vormen een groter risico. De kans is groot dat voor de uitwerking van deze projecten een passende beoordeling opgesteld dient te worden met een mogelijke m.e.r.-plicht (voor plannen) tot gevolg.

Er liggen echter ook kansen om de milieudruk binnen het Natura 2000-netwerk te verlagen door herstel van het hydrologische systeem waardoor de milieudruk als gevolg van bijvoorbeeld verzuring en vermesting wordt verlaagd. De Natura 2000-doelen zijn daarnaast ook afhankelijk van de natuurwaarden en milieucondities buiten het Natura 2000-netwerk. Door bij de verdere uitwerking van het beleid een natuur-inclusieve aanpak te hanteren, waarbij wordt gekeken op welke wijze natuur per saldo versterkt kan worden, kan uitvoering van het beleid bijdragen aan vergroting van de biodiversiteit in deze gebieden.

4 Toets m.e.r.-plicht via provinciale verordening

4.1 Inleiding

In sommige gevallen kan een regeling opgenomen in een provinciale verordening aanvullend leiden tot een m.e.r.-plicht. Waterschap Hunze en Aa's heeft een beheersgebied in twee provincies: Drenthe en Groningen. Hieronder wordt kort getoetst of het voorontwerp-waterbeheerprogramma (WBP) op basis van de verordeningen behorend bij deze provincies leiden tot een aanvullende m.e.r.-plicht.

4.2 Provincie Drenthe

De provincie Drenthe heeft in hun toelichting bij de provinciale verordening uit 2016 in paragraaf 3.2.2 'Milieu- en leefomgevingskwaliteit' de volgende regeling opgenomen:

Aspecten van milieu- en leefomgevingskwaliteit moeten op basis van nationale regelgeving welhaast onvermijdelijk hun vertaling krijgen in gemeentelijke plannen. Dit geldt onder andere voor water, luchtkwaliteit, lichthinder, geluid, geur, bodem, externe veiligheid en buisleidingen. De provincie ziet met name een rol voor zichzelf weggelegd waar deze aspecten gemeentegrensoverstijgend zijn dan wel op een andere manier samenhangen met provinciale verantwoordelijkheden [...].

De provincie Drenthe stelt hier dat de nationale wetgeving voldoende houvast biedt om het milieubelang volwaardig af te wegen. Wel stelt zij een gezaghebbende rol te nemen wanneer een activiteit milieuaspecten kent die voor meerdere gemeenten relevant zijn.

Hieruit blijkt dat de provinciale verordening van Drenthe geen aanvullende regelingen kent die voor het WBP en een eventuele m.e.r.-procedure relevant zijn.

4.3 Provincie Groningen

Groningen heeft een beknoptere provinciale verordening dan provincie Drenthe en is ook vastgesteld in 2016. Uit deze verordening blijkt geenszins dat Groningen aanvullende regelingen kent die voor het WBP en een eventuele m.e.r.-procedure relevant zijn.

4.4 Conclusie

Uit de provinciale verordeningen van Drenthe en Groningen blijkt dat deze geenszins aanvullende regelingen kennen die voor het WBP en een eventuele m.e.r.-procedure relevant zijn.

5 Conclusies

In dit rapport is onderzocht of het voorontwerp-waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) van waterschap Hunze en Aa's op enige manier leidt tot een m.e.r.-plicht. Een m.e.r. is verplicht bij de voorbereiding van plannen en besluiten die kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Er zijn drie sporen die kunnen leiden tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht, namelijk:

1. Op basis van toetsing aan het Besluit m.e.r.;
2. Omdat voor een plan een passende beoordeling moet worden uitgevoerd;
3. Op basis van toetsing aan de provinciale milieu/omgevingsverordening.

Hieronder is per spoor de conclusie opgenomen of het WBP tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht leidt.

1. Conclusie toetsing aan het Besluit m.e.r.

Uit de toetsing aan het Besluit m.e.r. blijkt dat het waterbeheerprogramma slechts voor een beperkt aantal activiteiten kaderstellend kan zijn. In het WBP 2022-2027 zijn deze activiteiten niet opgenomen. Het doorlopen van een m.e.r.-procedure is op basis van de toetsing aan het Besluit m.e.r. dan ook niet verplicht.

2. Conclusie toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het beleid uit het Waterbeheerprogramma is nog niet zo concreet uitgewerkt dat uit de toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming blijkt dat onderdelen niet uitvoerbaar zijn en dat in het waterbeheerprogramma al passende maatregelen getroffen moeten worden. Er is geen noodzaak om een passende beoordeling op te stellen. Hierdoor is er ook op basis van toetsing via dit spoor geen sprake van een m.e.r.-plicht voor het WBP 2022-2027.

3. Conclusie toetsing aan de provinciale verordeningen

Uit de provinciale verordeningen van Drenthe en Groningen blijkt dat deze geenszins aanvullende regelingen kennen die voor het WBP en een eventuele m.e.r.-procedure relevant zijn. Ook op basis van toetsing aan de provinciale verordeningen is dus geen sprake van een m.e.r.-(beoordelings)plicht voor het WBP 2022-2027.

Bronnen

Websites

Besluit m.e.r.

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0006788/2018-07-01#Bijlage>

Natura 2000

<https://www.natura2000.nl/gebieden>

Monitor Infrastructuur en Ruimte 2018

<https://www.clo.nl/publicaties/monitor-infrastructuur-en-ruimte-2018>

AERIUS Calculator 2019A

<https://calculator.aerius.nl/calculator/?locale=nl#>

Effectenindicator Natura 2000

<https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1>

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijke kaders Natura 2000

Vogel- en Habitatrichtlijn

Twee Europese richtlijnen, de Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en de Habitatrichtlijn(92/43/EEG), voorzien in de bescherming van belangrijke Europese natuurwaarden. In dat kader zijn onder meer speciale gebieden aangewezen die beschermd moeten worden. Deze zogenaamde Vogel- en Habitatrichtlijngebieden vormen samen het Natura 2000-netwerk. De afzonderlijke gebieden worden ook wel Natura 2000-gebieden genoemd. Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren en voorkomen dat er storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

Wet natuurbescherming – Natura 2000

Bescherming van Natura 2000-gebieden vindt plaats op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb), die op 1 januari 2017 in werking is getreden en voor wat betreft het aspect Natura 2000 de Natuurbeschermingswet 1998 vervangt. Sinds 1 januari 2020 is de Spoedwet Aanpak Stikstof in werking getreden. Daar wordt verderop in deze paragraaf afzonderlijk aandacht aan besteed.

Sinds 1 januari 2017 vormt de Wet natuurbescherming het wettelijk kader voor bescherming van Natura 2000-gebieden. Hierin is onder meer beschreven dat projecten die significante gevolgen kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wet natuurbescherming).

Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming biedt de juridische basis voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden en stelt de kaders voor de beoordeling van activiteiten die (mogelijk) negatieve effecten hebben op de in voornoemde gebieden geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

De essentie van het beschermingsregime voor de Natura 2000-gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitats binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd. Daarbij zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor natuurlijke habitats en/of soorten. Dit kunnen behoudsdoelstellingen zijn voor habitats en leefgebieden van soorten die zich al op het gewenste niveau (kwalitatief en kwantitatief) bevinden of uitbreidings- respectievelijk verbeterdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten die zich nog niet op het gewenste niveau bevinden. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgelegd in de (ontwerp-)aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen vormen de specifieke doelstellingen die in een gebied gelden en die de basis vormen voor een toetsing aan de kaders van de Wet natuurbescherming. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de beheerplannen die voor elk Natura 2000-gebied worden opgesteld, wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen realiseren.

Een toets aan de kaders van de Wet natuurbescherming begint met een zogenoemde Voortoets. Daarin wordt onderzocht of een ontwikkeling mogelijk (significant) negatieve effecten heeft op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen. Een Voortoets kan uitwijzen dat significante gevolgen met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Verdere stappen zijn in dat geval niet aan de orde. Kunnen significante gevolgen niet op voorhand (ofwel in de Voortoets) worden uitgesloten, dient een Passende Beoordeling te worden opgesteld, waarbij dieper ingegaan wordt op de kans op het optreden van significante gevolgen.

De door de wet gevraagde zekerheid bestaat wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel is over de afwezigheid van significant negatieve gevolgen.

Als significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, kan het besluit alsnog worden genomen aan de hand van de 'ADC- criteria'. De criteria geven aan dat bij mogelijke significante negatieve gevolgen alleen vergunning verleend kan worden wanneer aan alle volgende criteria wordt voldaan: A) het ontbreken van alternatieve oplossingen; D) dwingende redenen van groot openbaar belang; C) met het voorschrift verbonden aan de vergunning dat de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Bij het toetsen aan de instandhoudingsdoelen dient rekening te worden gehouden met "externe werking". Dat wil zeggen dat niet alleen moet worden gelet op activiteiten binnen een Natura 2000-gebied, maar ook op activiteiten die buiten de grenzen van het betreffende Natura 2000-gebied worden uitgevoerd en een mogelijk effect hebben op Natura 2000-gebieden.

Spoedwet aanpak stikstof

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft het Europees Hof van Justitie om advies gevraagd inzake een aantal pilotzaken om de juridische houdbaarheid van het PAS te toetsen. Op 7 november 2018 heeft het Europees Hof van Justitie uitspraak gedaan. Hieruit blijkt dat het Hof het toestaan van activiteiten op basis van een programmatische aanpak zoals het PAS niet principieel in strijd acht met de Habitatrichtlijn. De wetenschappelijke onderbouwing die ten grondslag ligt aan het programma en de maatregelen waarop deze onderbouwing is gebaseerd, moeten wel voldoende zekerheid bieden dat de natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden geen schade ondervinden van deze activiteiten (die een toename van stikstofdepositie binnen een hiervoor gevoelig Natura 2000- gebied veroorzaken).

Naar aanleiding van deze uitspraak van het Hof besloot de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 29 mei 2019 dat het PAS niet mag worden gebruikt als basis voor vergunningverlening. De Afdeling stelt dat de huidige motivering niet de wetenschappelijke zekerheid biedt dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuur. Toestemming voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor Natura 2000-gebieden - vooruitlopend op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor beschermde natuurgebieden - mag daarom vooraf niet meer worden gegeven. Dit kan consequenties hebben voor concrete vervolgbesluiten die in potentie kunnen leiden tot een toename van stikstofdepositie en daardoor mogelijk significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden tot gevolg hebben.

Met deze uitspraak zijn ook Bijlage 2 van het PAS, artikel 2 van het (vervallen) Besluit grenswaarden en artikel 2.12 van het Besluit natuurbescherming onverbindend verklaard.

De Spoedwet Aanpak Stikstof is verschenen in het Staatsblad (Staatsblad 2019, 517) van 30-12-2019 en treedt in werking bij KB. In het Staatsblad (Staatsblad 2019, 518) is dit KB opgenomen. De Spoedwet aanpak stikstof, met uitzondering van artikel IX (heeft betrekking op Omgevingswet) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2020.

De Spoedwet aanpak stikstof voorziet in aanvullende instrumenten om de stikstofproblematiek aan te pakken en moet nieuwe activiteiten met stikstofdepositie mogelijk maken.

De Spoedwet voorziet in een permanente wijziging van:

- de Wet natuurbescherming (Wnb):
  - de vergunningplicht voor andere handelingen vervalt.
  - de Wnb bepaalt niet langer dat ook een vergunning nodig is indien een project de kwaliteit van de natuur kan verslechteren of daarop een significant verstoringseffect kan hebben (gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied). Het nieuwe artikel bepaalt eenvoudigweg dat het verboden is zonder vergunning een project te realiseren dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Door deze wijziging is er geen verslechteringsstoets meer nodig maar in paragraaf 4.1 is aangegeven dat er geen vervolgstappen nodig zijn volgend op de voortoets, dus ook geen verslechteringsstoets.
  - De Wnb maakt het mogelijk om categorieën van projecten aan te wijzen die significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied maar niet vergunningplichtig zijn op grond van de Wnb als aan nadere regels is voldaan. De aanwijzing van die categorieën en het stellen van nadere regels gebeurt bij ministeriële regeling of bij provinciale verordening. Hiermee kunnen drempelwaardes worden ingevoerd. Bij het opstellen van dit natuurrapport zijn nog geen drempelwaardes vastgesteld.
  - De Wnb krijgt een nieuw artikel; artikel 5.5a. Dat artikel voorziet erin dat projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden toch toestemming krijgen als zij stikstofdepositieruimte hebben gekregen. In het stikstofregistratiesysteem wordt stikstofdepositieruimte opgenomen die ontstaat als gevolg van een daling van stikstofdepositie door aanvullende bronmaatregelen. De stikstofdepositieruimte kan vervolgens aan nieuwe activiteiten worden toegedeeld, zodat aan die nieuwe activiteiten toestemming kan worden verleend. Het instellen van een dergelijk stikstofregistratiesysteem kan alleen bij ministeriële regeling. Bij het opstellen van dit natuurrapport is een dergelijk stikstofregistratiesysteem nog niet ingesteld.
  - Er wordt een ministeriële regeling ontwikkeld die het Besluit Natuurbescherming wijzigt. Hierin zal staan dat besluiten met AERIUS 2019A moeten rekenen. Voor dit project zal deze nieuwe versie geen andere rekenresultaten leveren gezien de gemelde wijzigingen aan AERIUS.
- de Tracéwet, artikel 13 negende lid.
- de Wet dieren. De reden hiervoor is om de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de bevoegdheid te geven om nadere regels te kunnen stellen aan veevoer om via dat spoor de stikstofdepositie te laten dalen.
- de Meststoffenwet. Hierin wordt vastgelegd dat in een algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat varkens- of pluimveerechten bij overdracht worden afgeroomd.
- de Crisis- en herstelwet. In bijlage I bij deze wet wordt een nieuwe categorie toegevoegd: “besluiten over fysieke maatregelen voor verbetering of herstel van Natura 2000-

gebieden". Voor deze besluiten gelden de versnelde procedures uit de Crisis- en herstelwet.

Tijdelijke, lage stikstofbijdrage

Er zijn afspraken gemaakt tussen Rijk en provincies waardoor voor realisatie van projecten het aspect stikstof geen Wn-vergunning noodzakelijk is wanneer de stikstofdepositie kleiner dan of gelijk is aan 0,05 mol N/ha/jaar gedurende maximaal twee jaar (of een equivalent hiervan) op een overbelast stikstofgevoelig habitat (aan te tonen met een Aeries-berekening). Indien een activiteit kwalificeert als Beheer en Onderhoud dan is geen Wnb-vergunning nodig en kunnen AERIUS-berekeningen achterwege blijven. En maatregelen zouden er aan bij kunnen dragen dat stikstofgevoelige N2000-gebieden robuuster zijn en minder gevoelig voor de stikstofdepositie.

Bijlage 2: Toelichting op (instandhoudingsdoelen) Natura 2000-gebieden

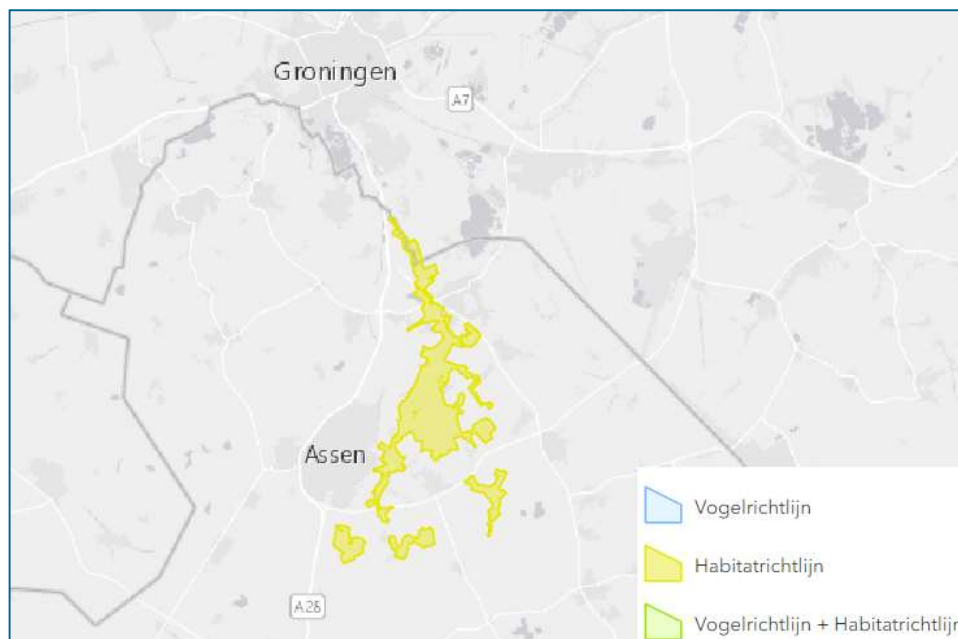
Drentsche Aa

Het Drentsche Aa ligt in het midden en noorden van Drenthe en gedeeltelijk in provincie Groningen, grofweg tussen Assen en Groningen, en is één van de laatste gave stroomdalen van ons land. Het bestaat uit oud Drents cultuurlandschap met madelanden (graslanden), bosjes, houtwallen, essen (akkers), heide, jeneverbesstruwelen, esdorpen, hunebedden en landgoederen. Door het gebied lopen een groot aantal beken en beekjes. Ten zuiden van dit kerngebied liggen nog drie afzonderlijke bijbehorende terreinen Geelbroek, omgeving van Amen en Andersche Diep.

Het natuurgebied valt volledig onder Habitatrichtlijn. In de huidige situatie is sprake van een overbelasting als gevolg van stikstofdepositie. Er ligt een definitief beheerplan dat is vastgesteld in 2017. Voor een volledig overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen en de effectindicatoren op dit natuurgebied wordt verwezen naar:

<https://www.natura2000.nl/gebieden/drenthe/drentsche-aa-gebied/drentsche-aa-gebied-doelstelling>

De onderstaande figuur toont de ligging van het Natura 2000-gebied.

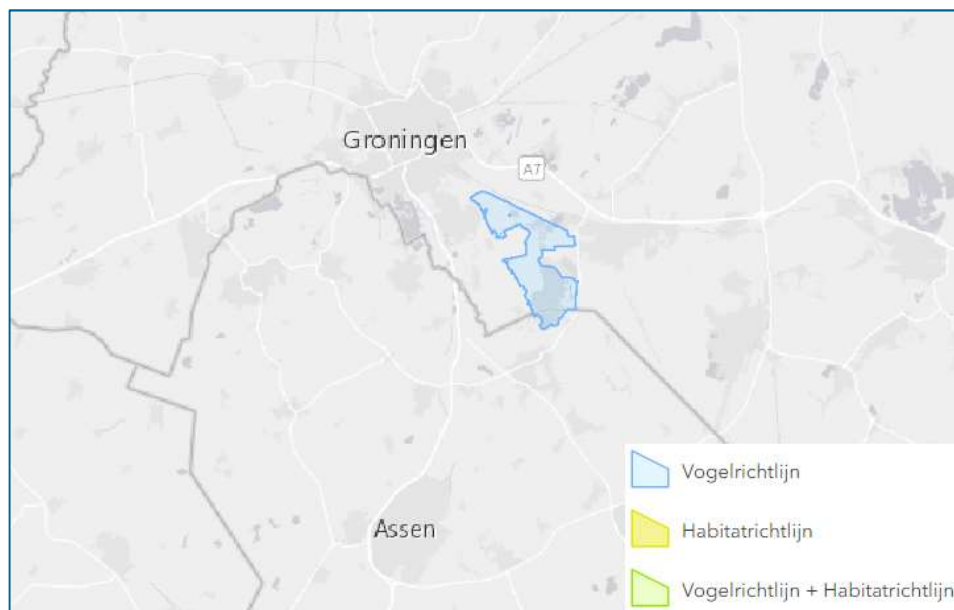
Zuidlaardermeer

Het Zuidlaardermeer is een natuurlijk meer. Het werd oorspronkelijk gevoed met grondwater van het Drents plateau. Het gebied bestaat uit het Zuidlaardermeer met zijn omringende oeverlanden en een deel van de polders ten noorden en noordwesten van het meer. Het open landschap rond het Zuidlaardermeer wordt bepaald door de Hondsrug in het westen en de rand van de Veenkoloniën in het oosten. In de richting van de flank van de Hondsrug verdicht het landschap zich enigszins door de moerasbosontwikkeling in de nabijheid van boerderijen. Ten zuidoosten van

Noordlaren zijn de oeverlanden van het meer grotendeels bebost. De oostkant van het meer is vrijwel boomloos.

De instandhoudingsdoelstellingen van het Zuidlaardermeer draaien om het behouden van het oppervlakte en de huidige staat van kwaliteit van alle aanwezige vogelsoorten. Enkel voor de porseleinhoen is de doelstelling om het leefgebied en de kwaliteit ervan te vergroten. Er ligt voor Zuidlaardermeer echter nog geen definitief beheerplan. Voor een volledig overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen en de effectindicatoren op dit natuurgebied wordt verwezen naar: <https://www.natura2000.nl/gebieden/groningen/zuidlaardermeergebied/zuidlaardermeergebied-doelstelling>

De figuur hieronder toont waar het Natura 2000-gebied ligt.

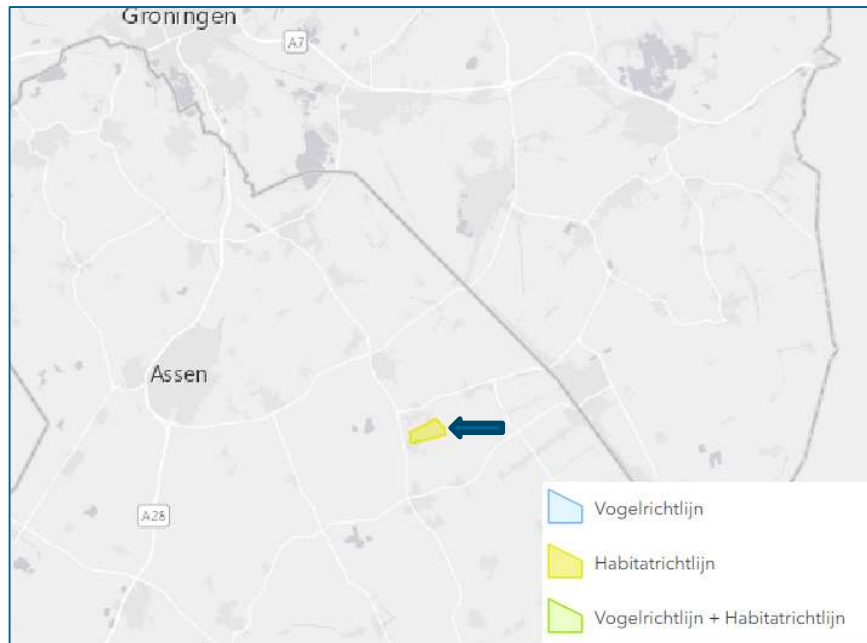

Drouwenerzand

Het Drouwenerzand ligt ten zuidoosten van Assen en is een actief stuifzandgebied op de flank van de Hondsrug, waarin centraal een actieve stuifzandkern voorkomt. De begroeiing van het heuvelachtige terrein bestaat in het oostelijke deel naast jeneverbes uit struikheide en grote oppervlakten kraaiheide, vochtige heide en oude eikenbossen. Het Drouwenerzand kenmerkt zich doordat het zand mineralenrijk is. Het gebied kent een overbelasting door stikstofdepositie. De kernopgave in dit gebied ligt bij het verbeteren van de kwaliteit van de stuifzandheiden met struikheide, het verbeteren van de kwaliteit van de jeneverbesstruwelen, en het verbeteren van de kwaliteit van de heischrale graslanden.

Er ligt voor Drouwenerzand een beheerplan dat in 2016 is vastgesteld. Voor een volledig overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen en de effectindicatoren op dit natuurgebied wordt verwezen naar: <https://www.natura2000.nl/gebieden/drenthe/drouwenerzand/drouwenerzand-doelstelling>

De hiernavolgende figuur toont waar het Natura 2000-gebied ligt.

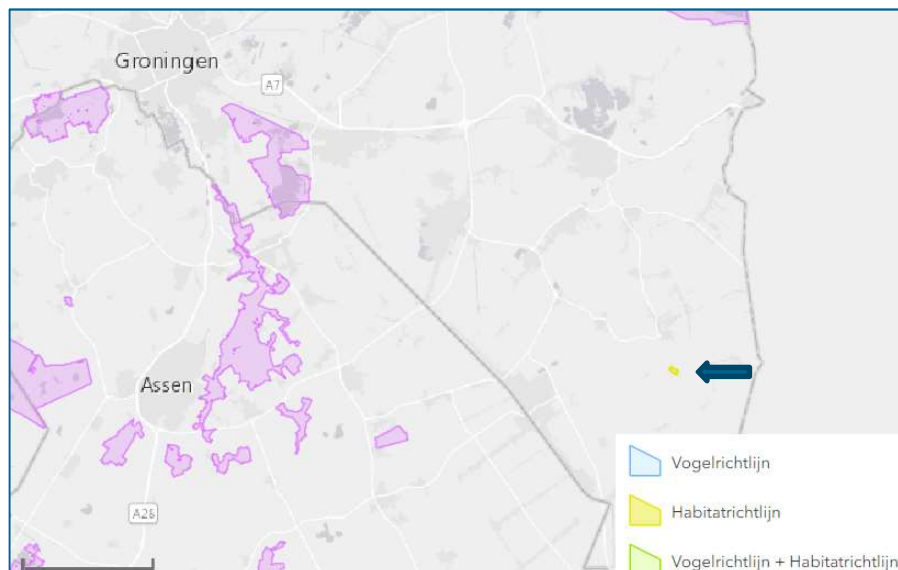

Lieftingsbroek

Lieftingsbroek is een relatief klein Natura 2000-gebied in Groningen. Het is een loofbos op de flanken van een beekdal van het riviertje de Ruiten Aa. Het gebied valt onder de habitatrichtlijn en heeft een vastgesteld beheerplan uit 2017. voor een volledig overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen en de effectindicatoren op dit natuurgebied verwezen naar:

<https://www.natura2000.nl/gebieden/groningen/lieftingsbroek/lieftingsbroek-doelstelling>

Lieftingsbroek ligt in het beheergebied van het waterschap Hunze en Aa's en is daarom relevant bij het WBP. De hiernavolgende figuur toont waar het Natura 2000-gebied ligt.

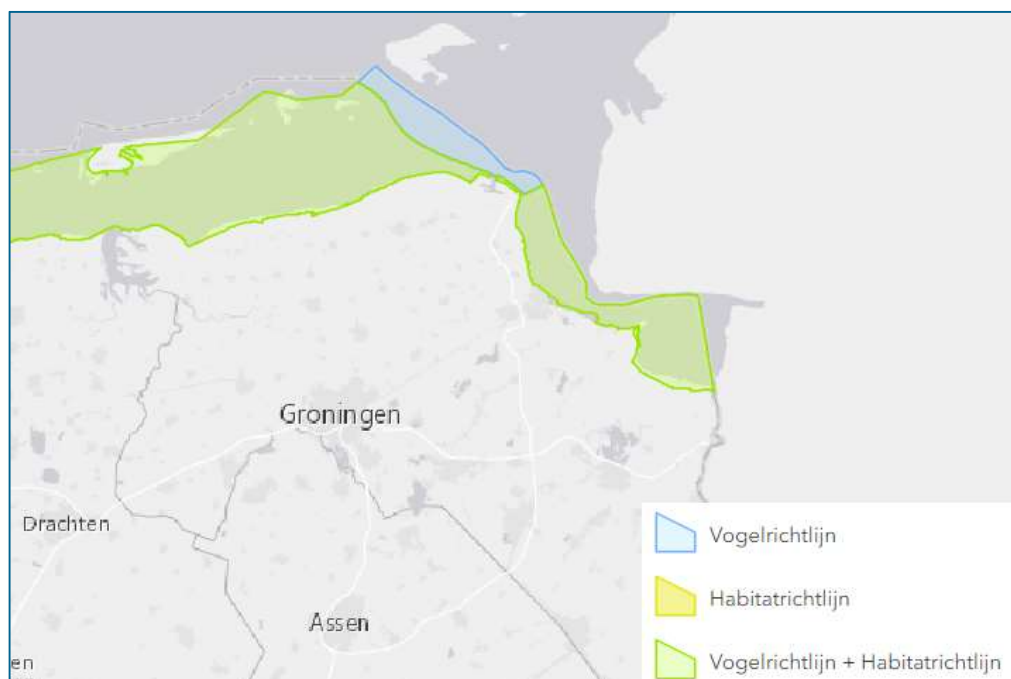

Waddenzee

De Waddenzee is een groot Natura 2000-gebied dat, zoals de naam doet vermoeden, de gehele Waddenzee beslaat. Het gebied valt onder zowel de Vogel- als de Habitatrichtlijnen. Er ligt een vastgesteld beheerplan uit juli 2016. Gezien de omvang van het natuurgebied wordt voor een volledig overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen en de effectindicatoren op dit natuurgebied verwezen naar:

<https://www.natura2000.nl/gebieden/friesland/waddenzee/waddenzee-doelstelling>

Het WBP van Hunze en Aa's is enkel relevant op de Waddenzee in het geval van werken aan de versterking van de dijken die aan de Waddenzee liggen. De hiernavolgende figuur toont waar het Natura 2000-gebied ligt.

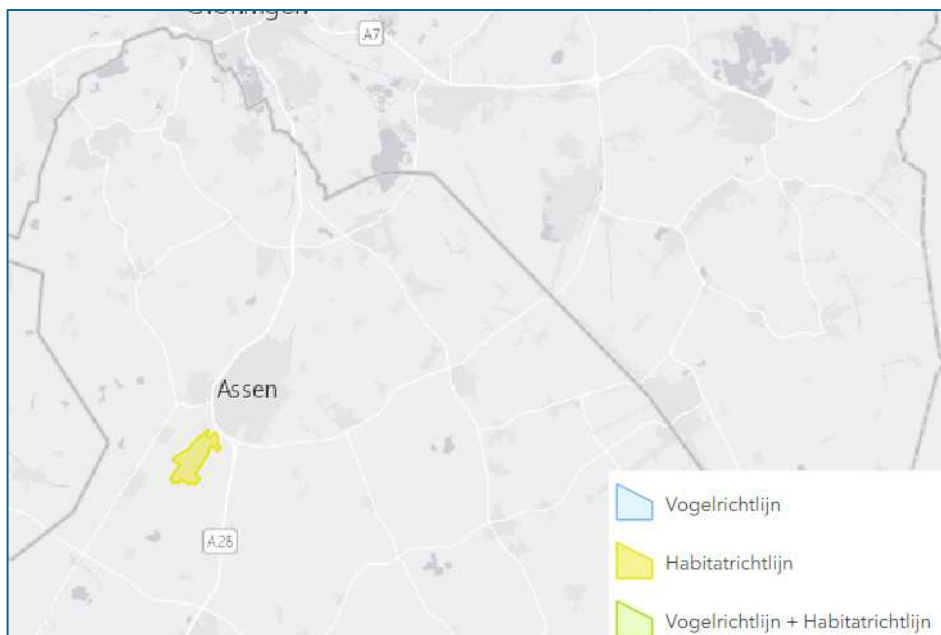

Witterveld

Het Witterveld is een heide- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen. Het gebied maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van NW-Drenthe en aangrenzend Fryslân bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Dit terrein is echter door een samenloop van omstandigheden gespaard gebleven van ernstige ontwatering en afgraving. Voor een volledig overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen en de effectindicatoren op dit natuurgebied verwezen naar:

<https://www.natura2000.nl/gebieden/drenthe/witterveld/witterveld-doelstelling>

Witterveld ligt in het beheergebied van het waterschap Hunze en Aa's en is daarom relevant bij het WBP. De hiernavolgende figuur toont waar het Natura 2000-gebied ligt.

Duitse Natura 2000-gebieden

Op ca 1,5 km van de plangrens ligt een Duits Natura 2000-gebied; Rheiderland (gevoelig voor verdroging). Bovendien grenst de Waddenzee ook aan het Duitse deel van de Waddenzee dat ook aangewezen is als Natura 2000-gebied. Daarover is niets gezegd in het vorige onderzoek planmerplicht. Dit uitgangspunt is overgenomen. Gezien de afstand en de maatregelen zijn effecten waarschijnlijk uit te sluiten.

Autonome ontwikkeling

De komende decennia zal vanuit een bevolkingsgroei en klimaatverandering de druk op Natura 2000-gebieden toenemen. Klimaatverandering zorgt met name voor temperatuurstijgingen en grotere weersextremen. Dit resulteert in verschuiving van geschikte verspreidingsgebieden en grotere fluctuaties van populaties. Het belang van een goede ruimtelijke samenhang neemt toe waardoor leefgebieden vergroot kunnen worden en soorten mee kunnen schuiven en fluctuaties beter opgevangen kunnen worden.

Het Nederlandse beleid is erop gericht om de gunstige/veilige staat van de soorten en habitattypen vallend onder de Vogel- en Habitatrichtlijn binnen Nederland te realiseren. Voor de Natura 2000-gebieden zijn beheerplannen opgesteld waarin is aangegeven welke maatregelen getroffen moeten worden om op termijn de Natura 2000-doelen te halen. In de PAS-gebiedsanalyses die voor de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zijn opgesteld is betoogd dat de doelen op termijn kunnen worden gehaald. In de Natura 2000-beheerplannen zijn maatregelen geformuleerd die moeten bijdragen aan het realiseren van de doelen. Uit monitoring moet blijken of dit ook daadwerkelijk het geval is en of aanvullende maatregelen nodig zijn.

De Natura 2000-gebieden zijn voor het grootste deel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waarmee realisatie van het NNN een essentieel instrument is om de vereiste gunstige staat te bereiken voor de in de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn beschermde plantensoorten,

diersoorten en habitattypen. Daarnaast dragen ook natuurmaatregelen buiten het NNN bij aan het realiseren van een gunstige staat van instandhouding. Want uiteindelijk wordt de staat van instandhouding bepaald voor Nederland als geheel, ongeacht voorkomen binnen of buiten Natura 2000 gebieden of NNN.

Bijlage 3: Toelichting op relevante storingsfactoren Natura 2000-gebieden

De effectenindicator is een instrument waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend. Het dient als leidraad; geanalyseerd is of alle aangegeven storingsfactoren daadwerkelijk optreden en of aanvullende effecten relevant zijn. Op basis van de effectenindicator van het ministerie van LNV en expert-judgement zijn de volgende storingsfactoren bepaald:

Oppervlakteverlies

Afname beschikbaar oppervlak leefgebied van een soort en/of habitattype indien een activiteit binnen het Natura 2000-gebied plaats vindt.

Versnippering

Het uiteenvallen van het leefgebied van soorten. Dit kan optreden door grootschalige ontwikkelingen binnen een Natura 2000-gebied of op plekken waarbij de verbinding met andere Natura 2000-gebieden wordt belemmerd.

Verzuring en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht.

Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen door bijvoorbeeld bedrijven en (vracht)voertuigen, maar ook door de stookinstallaties van woningen ten behoeve van verwarming. Deze ontwikkeling vindt in alle projecten plaats. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x), ammoniak (NH₃) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. Vermesting is in dit geval de 'verrijking' van ecosystemen door stikstofdepositie. Het gaat daarbij om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). Vermesting kan ook optreden door nitraat- en fosfaataanvoer via het oppervlaktewater. Van dit laatste is bij dit project geen sprake. De effecten van verzurende stoffen zijn niet altijd te scheiden van die van vermestende stoffen, omdat een deel van de verzurende stoffen ook vermestend werkt (aanvoer van stikstof). Om deze reden zijn beide effecten hier samen genomen. De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten. Wanneer door stikstofdepositie de hoeveelheid beschikbaar stikstof boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Diersoorten hoger in de voedselketen krijgen te maken met een mineralen-onbalans als gevolg van de samenstelling van plantaardig voedsel. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Dit heeft ook effect op de fauna, doordat hierdoor verandering van het leefgebied optreden, waardoor een gebied ongeschikt wordt als bijvoorbeeld broed- of foerageergebied. Stikstofdepositie kan bij alle aanlegprojecten en projecten waarbij permanent sprake is van verkeer of inzet materieel spelen.

Verontreiniging

Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, die onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Het is niet aannemelijk dat als gevolg van het project hier sprake van zal zijn. Bovendien zijn nieuwe ontwikkelingen gebonden aan voorschriften en regels uit de Waterwet en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. In het kader hiervan worden bij het ontwerp en de inrichting van de

projecten voorzieningen getroffen om verontreinigingen te voorkomen, waardoor ecologisch gerelateerde effecten niet of nauwelijks aan de orde zijn. Daarom is alleen bij ontwikkelingen binnen Natura 2000-gebieden waar mogelijk sprake is van gebruik van mogelijk verontreinigende stoffen verontreiniging een relevante storingsfactor.

Verdroging

Uitbreiding van bebouwd oppervlak (nagenoeg alle projecten) resulteert in een toename van verhard oppervlak (= negatief effect op oppervlaktewater). Als gevolg van een afname in infiltratie heeft een uitbreiding van verhard oppervlak ook een negatief effect op het grondwater. Dit wordt conform wet- en regelgeving gecompenseerd door retentie, zodat negatieve effecten worden voorkomen, dan wel zeer lokaal blijven. Daarom is alleen bij ontwikkelingen op korte afstand van verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden verdroging een relevante storingsfactor.

Vernatting

Vernatting manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen. Vernatting kan ook ontstaan door bodemdaling.

Verandering van overstromingsfrequentie

Deze storingsfactor treedt op als de duur en/of frequentie van de overstroming van beken en rivieren verandert door menselijke activiteiten.

Verandering dynamiek substraat

Er treedt een verandering op in de bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, bijvoorbeeld door aanslibbing.

Verstoring door geluid, licht, trillingen

Door ontwikkeling van woningen, bedrijven of door recreatieve activiteiten is er sprake van verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen zoals geluid door wegverkeer, door bedrijvigheid of door mensen. Daarnaast kan er sprake zijn van verstoring door kunstmatige lichtbronnen. Vaak treedt dit samen op met optische verstoring. Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren of heien. Dit betreft met name bouwwerkzaamheden in de aanlegfase.

Optische verstoring

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. In het geval van de projecten zou het dan gaan om de aanwezigheid van bebouwing en de beweging van de voertuigen, bij projecten op korte afstand tot Natura 2000-gebieden of door netwerkeffecten (bijvoorbeeld met een toename van recreanten of vervoersbewegingen in/nabij Natura 2000-gebieden), en van mensen.

Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding (door recreanten) of golfslag en dergelijke, die optreden ten gevolge van menselijke activiteit. Om dit soort effecten te krijgen, moeten activiteiten in de Natura 2000-gebieden plaatsvinden. De projectontwikkeling zou kunnen leiden tot enige beperkte toename van bezoekers aan de Natura 2000-gebieden. Dit speelt met name bij de haven Werkendam, de recreatieve ontwikkelingen waarvoor een zoekgebied binnen

het Natura 2000-gebied ligt en de toename van woningen waarbij de mogelijkheid bestaat dat de nieuwe bewoners in de Natura 2000-gebieden gaan recreëren.

Introdactie van soorten/Bewuste verandering soortensamenstelling

Er is sprake van bewust ingrijpen in de natuur door herintroductie van soorten, introductie van exoten, uitzetten van vis, inzaaien van genetisch gemodificeerde organismen etc. Ook de aanpak van exoten heeft een effect via deze storingsfactor.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Zutphenseweg 31D
7418 AH DEVENTER
Postbus 321
7400 AH DEVENTER

E. tim.artz@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2020

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.